

Давидова Ірина Олександрівна

*доктор наук із соціальних комунікацій,
професор, завідувач кафедри інформаційної,
бібліотечної та архівної справи,
Харківська державна академія культури,
м. Харків, Україна
e-mail: Idavydova1@ukr.net
ORCID: 0000-0001-6015-2477*

ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ШЛЯХ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕК

Проектна діяльність бібліотек визначена як необхідна умова їх сталого розвитку в інформаційному суспільстві. Відзначено важливість обґрунтування механізму проектного управління.

Ключові слова: *проектна діяльність, бібліотека, сталий розвиток.*

Створення гнучкої та динамічної структури бібліотечної системи, здатної до сталого розвитку і спрямованої на надання широкого спектра послуг для задоволення різноманітних загальнонаціональних і локальних суспільних потреб та підвищення якості життя суспільства і окремих осіб є важливим завданням, реалізація якого передбачена «Стратегією розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України». Для досягнення зазначеної мети та забезпечення високотехнологічного та інноваційного розвитку бібліотеки України активно опановують технології проектної діяльності, які виступають базовим механізмом їх сталого розвитку та важливим інструментом, що дозволяє бібліотеці постійно розвиватися, спрямовувати свою роботу на вирішення проблемних ситуацій.

У змістовному плані до передумов застосування технології управління проектами в бібліотечній сфері відносяться:

- динамічність зовнішнього середовища бібліотеки;
- поява складних і функціонально інтегрованих завдань з інноваційними елементами;

- необхідність координації дій різних документно-інформаційних, освітніх, дозвіллевих структур, складових соціально-культурного середовища регіону;

- потреба в технологіях, орієнтованих на досягнення мети та наявність завдань з певними заданими параметрами: проектним циклом, ресурсами, часом і результатами.

Нині бібліотеки України опановують широке коло проектів, серед яких: інформаційні, інноваційні, маркетингові, стратегічні, організаційні, економічні, партнерські, освітні, соціальні, культурно-дозвільні, проекти з підвищення кваліфікації. Незважаючи на все розмаїття результатів, масштабів, характеру витрат і термінів реалізації, усі вони мають загальні характеристики та спрямованість на досягнення конкретних цілей. Потрібно зазначити, що проект є разовим явищем, що містить послідовність взаємопов'язаних дій, які здійснюються протягом обмеженого часу і націлені на досягнення чітко визначеного результату. Важливою відзнакою проектної діяльності є неповторність, унікальність, поєднана зі змінами та координоване виконання численних взаємопов'язаних дій; обмежений термін реалізації з визначеними початком і закінченням; результативність та ефективність.

Проектні технології сучасного типу є різновидом управлінських соціально-інформаційних технологій, що охоплюють інструменти та процедури, яким належить важлива роль у збалансованій комунікаційній моделі діяльності бібліотеки. Вони вже сьогодні заявили про себе як про дієздатний інструмент та ефективний засіб управління. За їхньою допомогою бібліотека вирішує як зовнішні завдання (іміджеві, маркетингові, рекламні, соціальні), так і внутрішні (формування психологічної готовності фахівців сприймати нові ідеї та розвивати організаційну культуру). Технології проектної діяльності спрямовані також на вирішення завдань сприяння кооперації і інтеграції між бібліотеками різних рівнів і партнерських організацій; створення умов для формування і реалізації нових видів

інформаційних послуг для населення; подолання розриву між професійним рівнем фахівців бібліотек. Результатом проектної діяльності бібліотек є інноваційні освітні, інформаційні, культурні і соціальні послуги, нові пропозиції, можливості для вирішення соціокультурних та інформаційних питань, що постають перед бібліотеками сьогодні. У підсумку бібліотека досягає підвищення рівня інформаційного обслуговування споживачів інформації.

Таким чином, кінцевою метою використання проектних технологій для подальшого розвитку бібліотечного соціального інституту є максимізація соціального ефекту бібліотечної діяльності при раціональному використанні ресурсів, а серед головних досягнень можна назвати опанування цифрового простору, адаптацію до сучасної системи мережових комунікацій, збереження наявних і залучення нових користувачів бібліотеки, виявлення існуючих і прогнозування перспективних потреб, оптимізацію бібліотечно-інформаційного сервісу. Проектні технології уможливають реалізацію інноваційних напрямів бібліотечного виробництва в електронному, мультимедійному середовищі, дозволяють зробити реально відчутним соціальний ефект діяльності бібліотеки.

Проектування в бібліотечній сфері має певні особливості, пов'язані з необхідністю врахування потреб населення при розробці та реалізації соціокультурних програм і проектів. В партнерстві з іншими документно-інформаційними установами, вони в певній мірі формують соціальні та культурні цінності громади, бо націлені на подолання негативних соціальних явищ як то зниження інтересу населення до читання та бібліотек, погіршення екологічної ситуації в регіоні, відсутність ефективної комунікації між поколіннями, втрата психологічної рівноваги вразливих верств населення, правова незахищеність громади, відсутність у старшого покоління навичок роботи в мережевому середовищі. До особливостей проектування в бібліотечній сфері також можна віднести орієнтацію проектів на соціально-значимі цілі, пов'язані із забезпеченням вільного доступу до інформації;

сприяння міжгалузевій взаємодії фахівців при розробці проектних рішень; проблемно-ситуаційний підхід, що забезпечує оперативний відгук на актуальні проблеми інформаційно-бібліотечного сервісу; використання взаємодоповнюючих методів виявлення актуальних і перспективних проблем розвитку бібліотеки: соціологічних, культурологічних, управлінських, педагогічних, психологічних.

На особливу увагу заслуговує питання обґрунтування механізму проектного управління в системі бібліотечного менеджменту. Нині проектні технології трансформуються у складну багатофункціональну систему управління бібліотекою, охоплюючи різні напрями її діяльності, окремі види менеджменту, які спрямовуються на виконання певного проектного завдання. Основними функціональними видами менеджменту, які застосовуються в проектній діяльності, є стратегічний, маркетинговий, фінансовий, кадровий, інноваційний, інформаційний, консалтинговий, логістичний та оперативний, за допомогою яких відбувається безпосереднє управління виконанням проекту.

Управління проектами в бібліотечній діяльності – сфера, що вимагає відповідних умінь, знань і особистісних властивостей. Керівник бібліотечними проектами повинен володіти навичками професійного управління, для керування проектною командою необхідно сполучати знання в проектній галузі зі здібностями керівника. Особливістю управління проектною діяльністю в бібліотеках України має стати : цілеспрямованість, що виражається в цільовій орієнтації проекту на забезпечення кінцевих цілей діяльності бібліотеки; системність, що передбачає розгляд проекту нововведень із системних позицій; забезпеченість, яка полягає в тому, що всі заходи, що передбачені проектом, повинні бути укомплектовані різними видами ресурсів, що необхідні для його реалізації; пріоритетність – означає, що при розробці і реалізації проекту перевага надається першочерговим завданням, виходячи з загальної концепції стратегічного розвитку даної бібліотеки; економічна безпека заходів, що плануються.

Сьогодні управління проектною діяльністю спрямовано на сталий розвиток бібліотек і модернізацію усіх напрямків бібліотечної діяльності. Публічні бібліотеки України активно впроваджують інноваційні та культурно-дозвільні проекти, які охоплюють інноваційні форми роботи: тренінги, майстер-класи, воркшопи, театралізовані вистави, фестивалі творчості, арт-виставки, флеш-моби, віртуальні подорожі та екскурсії, комп'ютерні курси, послуги на основі інформаційних технологій та інші. Важливе значення мають культурно-дозвільні проекти, що тісно пов'язані з пошуком нової ролі бібліотек в умовах сучасного соціально-культурного середовища і націлені на організацію дозвілля, становлення бібліотеки у якості культурного центру, створення коворкінг-центрів, місця проведення зустрічей, вечорів, дискусій, клубів, аматорських об'єднань за інтересами тощо. Впровадження інноваційних форм роботи з читачами в проектній діяльності надає можливість бібліотекам посилювати свою взаємодію з суспільством, залучати нових користувачів, сприяти підвищенню соціальної активності громадян, проводити масові заходи на більш якісному рівні, відкривати нові можливості для удосконалення обслуговування читачів, створювати умови для професійного та творчого розвитку колективів; зробити більш дієвою співпрацю з органами державної влади.

Особливо слід відзначити, що проектування в сфері бібліотечно-інформаційної діяльності сприяє формуванню соціально-культурного середовища на різних рівнях: обласному, регіональному, національному, міжнародному. На обласному рівні проектна діяльність бібліотек спрямована на ефективне використання культурної спадщини, посилення його значущості в сучасному культурному житті громади, залученню користувачів до історії і традицій. На регіональному рівні – забезпечення розвитку бібліотек відповідно до загальнонаціональних вимог, створення умов для формування культурних ініціатив, розвитку спонсорства, меценатства, захист мовного та культурного різноманіття, розширення можливостей спілкування. На національному та міжнародному рівнях – формування бібліотечного

контенту у цифровому просторі, розширення співпраці і залучення інвестицій в бібліотечну діяльність.

Давыдова Ирина Александровна

Технологии проектной деятельности – путь к устойчивому развитию библиотек

Проектная деятельность библиотек определена как необходимое условие их устойчивого развития в информационном обществе. Отмечена важность обоснования механизма проектного управления.

Ключевые слова: проектная деятельность, библиотека, устойчивое развитие.

Davydova Iryna Oleksandrivna

Technology of project activity is the way to sustainable development of libraries

The project activity of libraries is defined as a necessary condition for their sustainable development in the information society. The importance of justifying the mechanism of project management was noted.

Keywords: project activity, library, sustainable development.